

ЗЛАТОРУНИ ОВАН

Био један ловац, па кад једном отиде у лов у планину, изиђе преда њ ован са златном вуном. Ловац, кад га опази, потегне из пушке да га убије, а ован се затрчи те њега пре роговима убије. Ловац падне на место мртав, и друштво његово кад га после нађе, не знајући ко га је убио, однесе га кући и укопа. После тога жена овога ловца обеси његову пушку о клин. Кад јој се син опаше снагом, он заиште од матере ону пушку да иде с њом у лов, а мати му је не хтедне дати говорећи:

„Нипошто, синко! Отац је твој погинуо с том пушком, па хоћеш и теби главе да дође?”

Једном он украде пушку и отиде у лов. Кад дође у шуму, онај ован са златном вуном изиђе и преда њ, па му рече:

„Твога сам оца убио, па ћу и тебе.”

А он се уплаши, па рекне:

„Помози Боже!”, и натегне пушку и убије овна.

Сад се обрадује где је убио златоруна овна, што га у царству нема, па здере кожу с њега и однесе кући. Малопомало, прочује се то до цара, и цар заповеди да му се донесе та кожа да види каквих још зверова има у његовом царству. Кад онај момак однесе кожу и цару покаже, цар му рече:

„Ишти шта хоћеш да ти дам за ту кожу.”

А он му одговори:

„Нећу је продати нипошто.”

У онога цара био је доглавник стриц онога момка, па своме синовцу није био пријатељ, већ злотвор. Он рече цару:

„Кад он неће ту кожу теби да да, гледај да му скрхамо врат, заповеди му да учини што не може бити.”

И тако научи цара те дозове момче и рече му да посади виноград и да за седам дана донесе с њега нова вина. Момче, кад то чује, стане плакати и молити се да он то не може учинити, нити то може бити; а цар му опет рече:

„Ако за седам дана то не урадиш, није на теби главе.”

Он онда плачући отиде кући и каже матери шта је и како је, а мати, кад чује, одговори му:

„Јесам ли ти казала, синко, да ће теби она пушка доћи главе као и оцу твојем.”

Плачући тако момче и мислећи шта ће радити и куда ће, да би га нестало, изиђе иза села и подобро се од њега удаљи. Кад наједанпут једно девојче изиђе преда њ и запита га:

„Зашто, брате, плачеш?”

А он јој срдито одговори:

„Иди с Богом, кад ми помоћи не можеш”, и пође даље, а девојче пристане за њим и стане га молити да јој каже, „може бити”, вели, „да ћу ти помоћи”.

Онда он стане па јој рече:

„Казаћу ти, али сам Бог да ми помогне, други ми нико не може помоћи”, и приповеди јој све шта га је снашло и шта му је цар заповедио. Она, кад га саслуша, рече му:

„Не бој се, брате, него иди и ишти у цара на ком ће месту да буде виноград, па нека ти ишпартају, а ти узми торбу и у њу струк босиљка, па иди на оно место и лези те спавај, а за седам дана имаћеш грожђа зрела.”

Он се на то врати кући и каже матери као од муке како се с девојчетом нашао и шта му је казало.

А матери, кад чује, рече му:

„Иди, синко, иди огледај, ионако си пропао.”

Онда он отиде к цару и заиште место за виноград и да му се ишпарташе ће бити бразде. Цар му да све и учини како је искао; а он узме торбу о раме и у њу струк босиљка, па невесео легне онде спавати. Кад ујутру устане, а то виноград посађен; друго јутро листао, до седам дана било већ грожђе зрело у њему, а то је било време кад ншде нема грожђа. Он набере грожђа, измуља и однесе цару слатка вина и у марами грожђа. Кад цар то види, врло се зачуди, и сви у двору. Онда стриц онога момка рече цару:

„Сад ћемо му заповедити друго што заиста неће моћи учинити.”

Па научи цара те дозове оно момче и рече му:

„Од виљевских зуба да ми начиниш двор.”

Он кад то чује, отиде кући плачући и приповеди матери шта му је сад цар заповедио, и рече јој:

„Ово, мајко, нити може бити, нити ја могу свршити.”

А матери му одговори:

„Иди, синко, опет иза села, не би ли те Бог намерио на ону девојчицу.”

Он изиђе иза села, и кад дође на оно исто место где је пре ону девојку нашао, она изиђе опет преда њ па му рече:

„Опет си, брате, невесео и плачан.”

А он јој се стане тужити шта му је сад заповеђено. Она, кад га саслуша, рече му:

„Лако ће бити и то; него иди к цару и ишти лађу и у њој триста акова вина и триста акова ракије, и уз то још двадесет дунђера, па кад дођеш на лађи ту и ту између две планине, загради воду што је онде, па успи у њу све вино и ракију. Виљеви ће онамо доћи да пију воду, па ће се опити и попадати, а дунђери онда нека им све зубе изрежу, па их носи

на оно место где цар хоће да му се град сагради, па лези те спавај, а за седам дана биће град готов.”

Онда се он врати кући и приповеди матери како је био опет с девојком и шта му је она казала. А мати му опет рече:

„Иди, синко, не би ли Бог дао да ти опет помогне.”

Он отиде к цару и изиште све, па онда отиде и сврши како му је девојка казала: виљеви дођу те се опију и нападају, а дунђери им исеку зубе и донесу на оно место где се град зидати; он увече метне у торбу струк босиљка, па отиде онамо и легне спавати, и тако за седам дана буде град готов. Кад цар види готов град, врло се удиви, па рече стрицу онога детета, своме доглавнику:

„Е, сад шта да му радим? Ово није чбвек, Бог зна шта је.”

А он му одговори:

„Још једно да му заповедиш па ако и то сврши, заиста је нешто више од човека.”

И тако опет наговори цара, те дозове момче и рече му:

„Сад још да ми ддаедеш царску девојку из другог царства из тога и из тога града. Ако ми је не доведеш, на теби нема главе.”

Момче, кад то чује, отиде матери својој и каже јој шта је цар заповедио, а она му рече:

„Иди, синко, тражи опет ону девојку, не би ли Бог дао да те опет избави.”

Он отиде иза села и нађе ону девојку, па јој приповеди шта му је опет заповеђено. Девојка, кад га саслуша, рече му:

„Иди ишти у цара галију, и у њој да се начини двадесет дућана, и у свакоме дућану да буде трг од друге руке, све бољи од бољега; и ишти да се изберу најлепши момци, па нека их лепо обуку и наместе за калфе, у сваки дућан по један. Па ћеш онда ти поћи на тој галији и сретћеш, прво и прво, човека а он носи живу орлушину, па га питај хоће ли је продати; он ће казати да хоће, а ти му подај што год заиште. После ћеш срести другог где носи шарана у чуну, све су му златне краљушти, и тога шарана купи поштопото. Трећега ћеш срести а он носи жива голуба, и за голуба подај што год заиште. Од орла ћеш из репа ишчупати једно перо, од шарана краљушт, а од голуба из левога крила једно перо, па ћеш их пустити све. Кад отидеш у друго царство под онај град, а ти отвори све дућане и нареди нека сваки момак пред својим дућаном стоји. Онда ће доћи сви грађани и гледаће трг и дивиће се, а девојке које дођу по воду, говориће по граду: Товоре људи: откако је овога града, још оваке галије није било ни овака трга.’ То ће зачути и царева девојка, па ће се искати у оца да је пусти да и она види. Кад она дође са својим другарицама у галију, ти је водисве из дућана у дућан, и износи трг свакојаки преда њу, све лепши и лепши, и све је забављај док се мало посумрачи, па кад се посумрачи, а ти крени галију у тај ће мах пасти тама да се ништа не види.

У девојке ће бити тица на рамену што је увек код себе има, па кад види да лађа иде, она ће пустити ону тицу с рамена свога да обзнани у двору шта је и како је. А ти онда запали перце од орла, те ће ти орао одмах доћи, а ти му кажи нека ухвати тицу, и орао ће је ухватити. После ће девојка бацити један камичак у воду, те ће галија одмах стати, а ти онда узми краљушт од шарана и запали је, и шаран ће ти одмах доћи, а ти му кажи да нађе и прогута онај камичак, шаран ће га наћи и прогутати, а галија ће одмах поћи. После ћете дуго путовати на миру, па ћете најпоследње доћи између две планине: онда ће се галија окаменити и велики ћете страх претрпети, и девојка ће те терати да јој донесеш живе воде, а ти онда од голуба перце запали, и голуб ће ти одмах доћи, а ти му подај стакленце и он ће ти донети живе воде; потом ће се одмах галија кренути и дрћи ћеш сретно кући с царском девојком.”

Пошто момче саслуша девојку, отиде кући и каже матери све, па онда отиде к цару и заиште све што му је требало; цар му није могао одрећи, него му да, и тако се он крене с галијом. Путујући тако, сврши на путу све као што му је речено, и дође под онај град у другоме царству, и као што му је девојка казала, он учини све, дочепа се царске кћери и сретно с њоме досе натраг. У граду цар и његов доглавник с царевих пенцера угледају галију издалека где иде, пак рече доглавник цару:

„Сад га погуби како изиђе из галије, друкчије му не можеш досадити.” Кад галија већ стане у крај, онда стану излазити на брег сви редом, најпре девојка са својим другарицама, па онда момци, а најпоследње он, а цар намести целата те, како се помоли из галије, одсече му гааву. Цар је мислио ону царску кћер за себе узети, те како она изиђе из галије, он прискочи к њој те је стане миловати, а она се окрене од њега па рече: „Камо онај што се трудио за мене?”

А кад види да му је глава одсечена, одмах узме живу воду, те га прелије и стави гааву, и он опет оживи као и био. Кад цар и његов догаавник опазе да је он оживео, рече доглавник цару:

„Тај ће сад још више знати него што је знао, јер је био и мртав па опет оживео.”

Цар зажели дознати да ли се заиста више зна кад се наново проживи, па заповеди да и њему одсеку главу, и да га девојка живом водом проживи. Пошто цару одсеку главу, царска кћи не хтедне ни да зна за њега, него одмах напише оцу књигу и каже све како је било и да она хоће да пође за оно момче, а отац њезин отпише да народ прими оно момче за цара; ако ли неће, да ће он дигнути крајину на њих. Народ одмах призна да је право да он узме цареву кћер и да царује. И тако оно момче ожени се царевом девојком и постане цар, а остали момци што су с њим ишли и жене се оним девојкама што су биле поред царске кћери и постану велика господа.